

Slovenský národopis

37-1989

1-2

Na obálke:

1. strana: *Concordantia discordantium canonum* zo začiatku 14. storočia. Písmo Q(uidam) s dvojicou snúbencov. Bratislava, Kapitulná knižnica. Foto H. Bakaljarová z publikácie A. Güntherová — J. Mišianik: *Stredoveká knižná maľba na Slovensku. Bratislava 1961*
4. strana: Mladucha z Liskovej, okr. Lipt. Mikuláš. Rekonštrukcia na folklórnom festivale v Detve r. 1987 zdôrazňuje symbolickú zeleň na odeve. Foto T. Szabó

Blok príspevkov pripravil PhDr. Milan Leščák, CSc.

HLAVNÁ REDAKTORKA

Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA

Zora Vanovičová

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Viera Gašpariková, Emilia Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Antonín Robek, Peter Slavkovský, Viera Urbancová

1-2
37-1989

Slovenský národopis

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

VEDA
VYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED
BRATISLAVA

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

SVADOBNÝ OBRAD — TRADÍCIE A SÚ-
CASNOSŤ

Úvod (Milan Leščák)	7
Jakubiková, Kornélia: K metodológii štúdia svadby	10
Komorovský, Ján: K problematike porovnávacieho štúdia slovenskej svadby	19
Mozolík, Peter: Civilný sobášny obrad na Slovensku a jeho vývin	26
Feglová, Viera: Funkcia priestoru pri obradnom prijatí nevesty do domu muža	34
Chorváthová, Ľubica: Paralely rodinno-rodového kultu v zvykosloví dvoch kysuckých obcí	41
Benža, Mojmír: Znaky svadobného sprievodu vo svetle symboliky	51
Danglová, Oľga: Symboly panenstva v svadobnom obrade na Slovensku	57
Apáthyová-Rusnáková, Zora: Sobáshne ohlášky a ich miesto v obyčajovom systéme na Slovensku	72
Stoličná, Rastislava: K problematike hostín a jedál v svadobnom obrade na Slovensku	77
Podoba, Juraj: Riešenie rezidenčných problémov mladých manželov v tradičnom dedinskom prostredí	89
Botíková, Marta: Svadobný obrad u Slovákov vo Vojvodine	99
Méryová, Margita: K základným znakom palockej svadby na Slovensku	106
Mann, Arne: Základné znaky svadby Cigánov-Rómov na východnom Slovensku	113
Krekovičová, Eva: K vybraným problémom kontextových väzieb piesne vo svadobnom ceremoniáli	123
Popelka, Pavel: Funkcie a charakteristika svatebného písňového repertoáru	135
Leščák, Milan: Svadobné verše a vinše	149
Profantová, Zuzana: Biblické motívy v svadobných rečiach	158
Luther, Daniel: Masky v svadobných obyčajoch	164

DISKUSIA

Mušinka, Mikuláš: Včleňovanie tradičných folklórnych prvkov do súčasného svadobného obradu	177
Benža, Mojmír: Nevesta či mladucha?	186

MATERIÁLY

Mjartan, Ján: Posledný medovníkár a voskár v Prievidzi	189
--	-----

PhDr. Alena Plessingerová CSc. jubiluje (Soňa Švecová)	212
K životnému jubileu PhDr. Jána Botíka CSc. (Peter Slavkovský)	214
Životné jubileum PhDr. Svetozára Švehláka CSc. (Milan Leščák)	218
Za akademikom G. S. Čitajom (Ján Podolák)	222
Prof. Jozef Burszta (1914—1987) (Ján Podolák)	224
Jubilujúca a bilancujúca Matica slovenská (Marta Botíková)	226
Konferencia „K histórii nášho národopisu“ a Valné zhromaždenie Národopisnej spoločnosti československej pri ČSAV (Leo Kužela)	228
Seminár o poľskej etnickej skupine v ČSSR (Andrej Sulitka)	229
Konferencia „Romantizmus a ľudová slovesnosť“ (Hana Hlôšková)	230
Zasadnutie MKKKB, Varna 26.—31. X. 1987 (Peter Slavkovský)	232
VIII. Medzinárodné sympóziu Etnographia Pannonica (Marta Botíková)	234
12. Medzinárodný kongres antropologických vied (Viera Gašpariková)	235

RECENZIE A REFERÁTY

M. Maj, Rola daru w obrzędzie weselnym (Kornélia Jakubiková)	238
Zborník SNM Etnografia 28, 1987 (Peter Slavkovský)	239
Publikácie o zátopovej oblasti Starina (Mikuláš Mušínska)	240
Myjava (Eva Pančuhová)	243
Venkovské mesto 2. (Juraj Podoba)	245
P. Švorc, Podtatranské premeny (Ján Michálek)	246
G. Frák, Baníctvo v Železníku (Jaroslav Čukan)	247
M. Zuberová, Tisícročie módy (Zuzana Štefániková)	249
S. Burlasová, Ľudová pieseň na Horehroní (Eva Krekovičová)	250
Narodni pisni sela Orjabyna (Mikuláš Mušínska)	252
Keď je dobrá klobása... Spomienkové rozprávanie slovenského ľudu (Zora Vanovičová)	253
Z. Profantová, Dúha voďu pije (Milan Petráš)	254
P. Michalides, Výtvarná kultúra výroby (Monika Kardošová)	256
Smích a pláč stredoveku (Zuzana Profantová)	257

Sociálno-kultúrnyj oblik sovetских nacíj (Viera Kaľavská)	259
Słownik etnologiczny (Jarmila Paličková-Pátková)	260
Huculščyna (Mikuláš Mušíňka)	261
L. Timaffy, Szigetközi krónika (Jozef Liszka)	263
J. Barabás — N. Gilyén, Magyar népi építészeti (Soňa Švecová)	264
Handwerk in Mittel- und Südosteuropa (Jozef Ušák)	265
J. Kwak, Obyczajowość mieszkanców miast górnośląskich w XVI—XVIII wieku (Katarína Popelková)	267
L. Takács, Határjelek, határjárás a feudális kor végén Magyarországon (Soňa Švecová)	269
Slavianskij folklor (Mikuláš Mušíňka)	270
O. I. Dej, Ukrajinska narodna balada (Mikuláš Mušíňka)	271

СОДЕРЖАНИЕ

СВАДЕБНЫЙ ОБРЯД — ТРАДИЦИИ И СОВРЕМЕННОСТЬ

Введение (Милан Лешчак)	7
Якубикова, Корнелия: Методологические проблемы изучения свадьбы	10
Коморовски, Ян: Проблематика сравнительного изучения словацкой свадьбы	19
Мозолик, Петер: Гражданский брак в Словакии и его развитие	26
Феглова, Вера: Функции пространства при обрядовом принятии невесты в дом мужа	34
Хорватова, Любица: Параллели семейно-родового культа в обычаях и обрядах двух кисуцких поселков	41
Бенжа, Моймир: Знаки свадебного шествия в свете символики	51
Данглова, Ольга: Символы девственности в свадебном обряде в Словакии	57
Апатиова-Руснакова, Зора: Свадебное оглашение и его место в системе словацких обычаев	72
Столична, Рагислава: Проблематика угощений и блюд свадебного обряда в Словакии	77
Подоба, Юрай: Решение резидентских проблем молодых супругов в традиционной деревенской среде	89
Ботикова, Марта: Свадебный обряд у Словаков в Войводине	99
Мериова, Маргита: Основные знаки палочной свадьбы в Словакии	106

Мани, Арне: Основные знаки свадьбы цыган-ромов в восточной Словакии	113
Крековичова, Эва: Избранные проблемы контекстуальных связей песни в свадебном церемониале	123
Попелка, Павел: Функция и характеристика свадебного песенного репертуара	135
Лешчак, Милан: Свадебные речи и приговоры	149
Профантова, Зузана: Библейские мотивы в свадебных речах	158
Лутер, Даниел: Маски в свадебных обычаях	164

ДИСКУССИЯ

Мушинка, Микулаш: Включение традиционных фольклорных элементов в современный свадебный обряд	177
Бенжа, Моймир: Невеста или же сноха?	186

МАТЕРИАЛЫ

Мяртан, Ян: Последний пряничник и воскобой в городе Приевидза	189
---	-----

ОБЗОРЫ

Д-р. Алена Плессингерова, к.и.н. отмечает юбилей (Соња Швецова)	212
Д-р. Ян Ботик к.и.н. — пятьдесят лет (Петер Славковски)	214
К жизненному юбилею Д-ра Светозара Швеглака, к.и.н. (Милан Лешчак)	218
Памяти академика Г. С. Читая (Ян Подолак)	222
Профессор Йосеф Бурста (1914—1987) (Ян Подолак)	224
Матица словацкая юбилеует и подводит биланс (Марта Ботикова)	226
Конференция «К истории нашей этнографии» и Общее собрание Этнографического чехословацкого общества ЧСАН (Лео Кужела)	228
Семинар о польской этнической группе в ЧССР (Андрей Сулитка)	229
Конференция «Романтизм и устное народное творчество» (Хана Глошкова)	230
Заседание МКККБ, Варна 1987 (Петер Славковски)	232
VIII международный симпозиум Этнография Панноника (Марта Ботикова)	234
12 международный конгресс антропологических и этнологических наук (Вера Гашпарикова)	235

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

DIE HOCHZEITSZEREMONIE — TRADITIONEN UND GEGENWART

Einleitung (Milan Leščák)	7
Jakubíková, Kornélia: Methodologische Probleme des Studiums der Hochzeit	10
Komarovský, Ján: Zur Problematik der vergleichenden Studiums der slowakischen Hochzeit	19
Mozolík, Peter: Die Ziviltreuung in der Slowakei und ihre Entwicklung	26
Feglová, Viera: Die Funktion des Raumes bei der zeremoniellen Aufnahme der Braut in das Haus ihres Mannes	34
Chorváthová, Lubica: Parallelen des Familien-Stammeskultes im Brauchtum zweier Gemeinden im Kyšuce-Gebiet	41
Benža, Mojmir: Die Merkmale des Hochzeitszuges im Lichte der Symbolik	51
Danglová, Olga: Symbole der Jungfräulichkeit in der Hochzeitszeremonie in der Slowakei	57
Apáthyová-Rusnáková, Zora: Das Trauungsaufgebot in den slowakischen Hochzeitsbräuchen	72
Stoličná, Rastislava: Die Problematik der Gastmähler und Speisen bei der Hochzeitszeremonie in der Slowakei	77
Podoba, Juraj: Die Lösung der Wohnsitzprobleme junger Eheleute in der traditionellen dörflichen Umwelt	89
Botíková, Marta: Die Hochzeitszeremonie bei den Slowaken in der Wojwodina	99
Méryová, Margita: Die Grundmerkmale der Palóczer Hochzeit	106
Mann, Arne: Die Grundmerkmale der Hochzeit bei den Zigeuner-Romas in der Ostslowakei	113
Krekovičová, Eva: Zu ausgewählten Problemen der Kontextbindungen des Liedes im Hochzeitszeremoniell	123
Popelka, Pavel: Die Funktion und Charakteristik des Liederrepertoires bei der Hochzeit	135
Leščák, Milan: Hochzeitsreden und Hochzeitswünsche	149
Profantová, Zuzana: Biblische Motive in den Hochzeitsreden	158
Luther, Daniel: Die Masken in den Hochzeitsbräuchen	164

Mušinka, Mikuláš: Die Eingliederung der traditionellen volkstümlichen Elemente in der gegenwärtigen Hochzeitszeremonie	177
Benža, Mojmir: Die Schwiegertochter oder die Braut?	186

MATERIALIEN

Mjartan, Ján: Der letzte Lebkuchenbäcker und Wachszieher in der Stadt Prievidza	189
---	-----

RUNDSCHAU

PhDr. Alena Plessingerová, CSc. jubiliert (Soňa Švecová)	212
PhDr. Ján Botík, CSc. fünfzigjährig (Peter Slavkovský)	214
Zum Lebensjubiläum PhDr. Svetozár Švehlák, CSc. (Milan Leščák)	218
G. S. Čitaja ist gestorben (Ján Podolák)	222
Prof. Józef Burszta (1914—1987) (Ján Podolák)	224
Matica slovenská — jubiliert und bilanziert (Marta Botíková)	226
Die Konferenz „Zur Geschichte unserer Volkskunde“ und die Vollversammlung der Ethnographischen Tschechoslowakischen Gesellschaft bei ČSAV (Leo Kužela)	228
Das Seminar über die polnische ethnische Gruppe in der CSSR (Andrej Sulitka)	229
Die Konferenz „Romantismus und die Volkspoesie“ (Hana Hložková)	230
Die Tagung IKKKB in Warna (Peter Slavkovský)	232
Das VIII. internationale Symposium Ethnographia Pannonica (Marta Botíková)	234
Der 12. internationale Kongres der anthropologischen und ethnologischen Wissenschaften (Viera Gašparíková)	235

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

CONTENTS

WEDDING CEREMONY — TRADITIONS AND THE PRESENT DAY

Introduction (Milan Leščák)	7
Jakubíková, Kornélia: To the methodology of the study of wedding	10
Komárovský, Ján: To the problems concerning the comparative study of Slovak wedding	19
Mozolík, Peter: Civil wedding ceremony in Slovakia and its development	26
Feglová, Viera: Function of space in the ceremonial reception of bride in man's house	34
Chorváthová, Lubica: Parallels of the family-lineal cult of customs in two villages of Kysuce	41
Benža, Mojmir: Characteristics of wedding procession in the light of symbols	51
Danglová, Oľga: Symbols of virginity in the wedding ceremony in Slovakia	57
Apáthyová-Rusnáková, Zora: Banns of matrimony and their place in the customs wedding system in Slovakia	72
Stoličná, Rastislava: To the problems of feasts and meals in the wedding ceremony in Slovakia	77
Podoba, Juraj: Solution of residential problems of young couple in the traditional rural environment	89
Botíková, Marta: Wedding ceremony in Slovaks living in Vojvodina	99
Méryová, Margita: To the fundamental features of the Palocian wedding in Slovakia	106
Mann, Arne: Fundamental features of the wedding in Gypsies — Roma in eastern Slovakia	113
Krekovičová, Eva: To chosen problems of the contextual bond of a song in the wedding ceremony	123
Popelka, Pavel: Function and characteristics of the wedding singing repertoire	135
Leščák, Milan: Wedding verses and congratulations	149

Profantová, Zuzana: Biblical motives in wedding speeches	158
Luther, Daniel: Masks in wedding customs	164

DISCUSSION

Mušinka, Mikuláš: Incorporation of the traditional folklore elements in the present-day wedding ceremony	177
Benža, Mojmir: A bride or a young woman?	186

MATERIALS

Mjartan, Ján: The last gingerbread-maker and waxer in Prievidza	189
---	-----

REVIEWS

The anniversary of PhDr. Alena Plesingerová, CSc. (Soňa Švecová)	212
PhDr. Ján Botík, CSc. is fifty years old (Peter Slavkovský)	214
To life anniversary of PhDr. Svetozár Švehlák, CSc. (Milan Leščák)	218
In Memoriam G. S. Chitaya (Ján Podolák)	222
Prof. Jozef Burszta (1914—1987) (Ján Podolák)	224
The anniversary and bilance of Matica Slovenská (Marta Botíková)	226
The Conference called "To the history of our ethnography" and the General Meeting of the Czechoslovak Ethnographic Society at the Czechoslovak Academy of Sciences (Leo Kužela)	228
Seminar on Polish ethnic group in CSSR (Andrej Sulitka)	229
The Conference "Romanticism and folk art" (Hana Hložková)	230
IKKKB Session, Varna October 26—31, 1987 (Peter Slavkovský)	232
VIIIth International Symposium of Ethnographia Pannonica (Marta Botíková)	234
12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences (Viera Gašparíková)	235

BOOKREVIEWS AND REPORTS

SVADOBNÉ REČI A VINŠE

MILAN LEŠČÁK

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Vo svojej štúdií K poetike vinšov¹ som naznačil, že oblasť ľudového vinšovníctva či širšie príležitostného veršovania nezviazaného s piesňovým folklórom stojí doteraz na okraji folkloristického záujmu, hoci ide o slovesné tradície majúce hlboké historické korene. Napriek rozdielnym funkciám môžeme tu nájsť mnohé spoločné črty najmä vo výrazovej sfére. Osobitnú skupinu, ktorá je napokon klasickým príkladom postupnej asimilácie ústnej a písomnej veršovníckej tradície, tvoria svadobné reči (vinše a verše).

Hneď úvodom je potrebné zdôrazniť, že jednotiaci názov pre túto skupinu veršovaných a deklamovaných textov je veľmi ťažko ustáliť. Na túto okolnosť narazili mnohí bádatelia a zostala nedoriešená prakticky dodnes.

Pretože terminologickými otázkami sa mienime zaoberať samostatne, prevzali sme jednotiaci pracovný názov z ľudovej terminológie, kde sa táto skupina veršovaných i rýmom a rytmom neviazaných textov označuje ako *svadobné reči*, no ešte častejšie *svadobné vinše*. Je zjavné, že pojem *vinš* (z nem. *wünschen* — želať) má tu špecifickú podobu, pretože nejde o skutočné vinšovanie vo význame želaní dobra (zdravia, šťastia, blahobytu). Logickejšie by bolo hovoriť o svadobných rečiach alebo príhovoroch, no tieto termíny zastierajú

fakt, že ide zväčša o veršovanú tvorbu rôznej proveniencie. V. Marčok navrhuje užívať termín „rečňovanky“, no ten je už vyhradený pre určitý typ detského deklamačného prejavu.² Zostali sme teda predsa len pri všeobecne známých a rozšírených ľudových termínoch svadobné reči a vinše, ktoré nachádzame ako heslá i pri spracovávaní a archivácii zozbieraného materiálu. Napokon termín *svadobné reči a svadobné vinše* majú svoje bližšie určenie, hoci nie je deklarované jasnejšie a presne.

Ak chápeme svadbu ako jeden uzavretý synkretický komplex rôznych úkonov rozvíjajúcich dramatický priebeh svadobného obradu (najmä v rezíduách uchovaných v pozmenenej funkcii a realizovaných v rámci svadobného veselí) zisťujeme, že nemôžeme od seba oddeliť *svadobné reči* zväčša prednášané bez dôslednejšieho rešpektovania rýmu a rytmických zákonitostí a *svadobné vinše* viazané vo veršoch, ktoré sa opierajú o relatívne pevnú veršovanú formu. Deliaci čiara by sa dala viesť len cez obsahové zameranie alebo funkciu toho, čo sa v ľudovom prostredí intuitívne označuje ako svadobné vinše alebo svadobné reči.

Tu sa nám svadobné reči (t. j. akékoľvek príhovory svadobných funkcionárov) rozdeľujú do dvoch skupín:

a) svadobné reči, najčastejšie s bib-

lickými motívmi, ktoré pripravujú a realizujú obradovú situáciu a sú katalyzátorom konkrétnej obradovej akcie,

b) rôzne vinše (verše a humorné prekáračky), ktoré vyplňajú svadobné veselie a majú zábavnú funkciu.

I tu platí známe delenie, ktoré sa vzťahuje na svadobný piesňový či tanečný repertoár, totiž že existujú svadobné reči (vinše, verše) funkčne prísne viazané na priebeh obradu a svadobné reči, vinše voľné, funkčne neviazané.

Slovesno-dramatické útvary majú dôležitú funkciu v určitých kľúčových bodoch svadobného obradu, no obradové piesne či tance nenahrádzajú, ba naopak, tvoria v týchto obradových úkonoch ich komplementárnu súčasť. Ako príklad môžeme uviesť piesne, ktoré sa spievajú pri príchode do domu nevesty, ktoré majú za úlohu ohlásiť príchod svadobnej družiny mladoženícha. (Najčastejšie sa na Slovensku spievajú piesne vyzývajúce otvoriť bránu, vráta alebo piesne ohlasujúce príchod svadobného sprievodu.) Svadobné reči rozvádzajú následne cieľ návštevy a v dialogickej forme oboch starejších sa konkretizuje význam návštevy svadobného sprievodu, ktorý ide pýtať nevestu.

Svadobné reči s konkrétnou obradovou funkciou môžeme rozdeliť na príhovory svadobných funkcionárov (najmä starejšieho), ktoré sú plné prirovnaní a majú zdôrazniť etické poslanie a význam svadobného aktu. Sú to vlastne akési neúplné dialógy. K nim patria i odobierky ženícha a nevesty i príhovory družbu. I tu sa stretávame aj s piesňovou podobou odobierok, no tie nikdy nespievajú priami aktéri obradovej situácie. Odobierka od rodičov prebieha ako slovný monológ starejšieho alebo nevesty a ženícha a má charakter poďakovania za výchovu. Jej obsah i náladu výstižne vyjadruje ľudový termín *odpytovanie nevesty*. Rozšírenejšia je dramatická dialogická forma, ktorou sa vždy posúva dej svadobného obradu

alebo vrcholí jedna z uzavretých dramatických častí (napr. predvádzanie falošnej nevesty).³

Ako vidieť, autonómna analýza slovesných dramatických, piesňových či tanečných zložiek svadby sama osebe nepostihuje etický zmysel a estetickú hodnotu svadby ako komplexného výrazového a významového celku. Avšak bez samostatnej hĺbkovej analýzy jednotlivých zložiek nemožno pochopiť svadbu v jej širších kultúrnych súvislostiach a hodnotových väzbách.

Chronologické príhovory starejších, opierajúce sa o biblické podobenstvá s moralizátorským vyústením, a ich poetika ostro kontrastujú s poetikou a jednoduchou dramatickou výstavbou pôvodných ľudových veršovaniek a piesní. Napriek tomu, že tu nachádzame početné podobenstvá citované z Biblie i vo veršovanej podobe, je ich poetická hodnota nižšia. Verše sa opierajú o jednoduchý gramatický rým, nedôsledne sa uplatňuje rytmus, časté sú veršové presahy, namiesto hovorového jazyka sa v nich najčastejšie užíva jazyk predlohy, na základe ktorej bola svadobná reč odpísaná a deklamovaná (jazyk Kralickej biblie).

Aj keď môžeme nájsť hranice medzi cirkevnými a svetskými nánosmi v obsahu a forme svadobných rečí a vinšov, musíme konštatovať, že reči s náboženským obsahom svadobný obrad prevzal a zväčša rešpektoval len na miestach, kde splňali určitú pôvodnú funkciu, preto je nevyhnutné študovať ich ako samostatnú vývinovú vrstvu svadobných rečí, majúcu v svadobnom obrade svoje stabilné historické miesto. Keďže sa problematikou biblických motívov v svadobných rečiach zaoberá vo svojom príspevku Z. Profantová, sústredíme sa na tie svadobné veršované reči (vinše a príhovory), ktoré sú blízke ľudovej veršovníckej tradícii.

Hoci písané a tlačené vzory svadobných rečí, ktorých autormi boli zväčša

farári, neskôr i Biblie znali písmáci, ovplyvnili ľudovú veršovnícku tradíciu, zisťujeme, že sa to neprejavilo v jednotlivých regiónoch Slovenska v rovnakej miere.⁴ Väčšiu závislosť na umelých cirkevných vplyvoch badať v oblastiach s evanjelickým obyvateľstvom a v oblastiach, kde boli vzdelanostné predpoklady pre vznik písmáckej tradície (napr. Hont).

S pomalšie postupujúcou asimiláciou oboch foriem veršovania sa stretávame na východnom Slovensku alebo v horských regiónoch Slovenska (Orava, Spiš), kde voľná interpretácia biblických podobenstiev tu dávala väčší priestor pre improvizáciu, uplatnenie dialektu a väčšieho citu pre tvorbu veršovaných foriem, blízkyh princípom ľudového veršovníctva, ktoré sa opiera o obrazy a postupy blízke tvorbe ľudovej piesne. Domnievame sa, že pôvodné svadobné reči a vinše nemali rozsah príhovorov a vinšov ovplyvnených biblickými motívmi. Ich funkciu vo väčšej miere zastupovali svadobné piesne. Pôvodné svadobné reči mali ustálenú podobu, ktorá sa často opierala o rým a rytmus, nie ako samoučelnú poetickú formu, ale ako funkčný sémantický prvok, prísne sledujúci pevný obyčajový systém. O tom nás napokon presvedča i porovnávacie štúdium svadobného obradu.

Nerozvinuté viazané formy svadobných rečí využívali rým i ako pomôcku na zapamätanie si rozsiahlejších textov, no v neposlednom rade ozvlášťovali hovorový jazyk a dávali tak príhovorom osobité významové zafarbenie. Pre ne je typická i poetika opierajúca sa o typické príklady ľudovej obraznosti, využívajúca ustálený kľúčový poetický obraz, kde dôležitú úlohu mali ustálené paralelizmy a prirovnania.

Práve v týchto obrazoch nachádzame veľmi staré významové vrstvy (ženích — kohút, sokol; nevesta — ruža zo záhradky, odlietajúca holubica). Poetický-

mi obrazmi sa stali i symbolické úkony (hrozba družbu štátim hlávky nevesty, obradné úkony prosperitného charakteru pri príchode nevesty do domu ženícha, predvádzanie falošnej nevesty a pod.), kde má slovo len sprievodnú funkciu a kde dominuje dramatická akcia, vyžadujúca určitý herecký výkon.

Ako ukázal vo svojej práci o slovenskej svadbe J. Komorovský, semiotická analýza nám umožňuje svadbu rozčleniť na samostatné časti podľa jej pôvodného znakového systému.⁵

Povedané semiotickým metajazykom svadba predstavuje samostatný polyfunkčný útvar (text), ktorý smeruje k naplneniu jej dominantnej funkcie potvrdením nového príbuzenského zväzku dvoch mladých ľudí a ich rodín.⁶

Pri štúdiu svadby by sa dala aplikovať i Proppova schéma známa z analýzy štruktúrnych princípov čarodejnej rozprávky (najmä analýza funkcie postáv v deji).⁷

Svadobné reči a vinše (podobne ako pieseň) sa neviažu na hlavných účastníkov obradu mladuchu a ženícha, ani na svadobných rodičov, ale na skutočných funkcionárov svadby, ktorí rozvíjajú jej priebeh podľa ustáleného scenára. Vedúcimi postavami sú obaja starejší. Starejší ženícha (pytač) a starejší nevesty (zväč). Vykonávateľmi i organizátormi priamej obradovej akcie sú družbovia, menej družičky a ostatní funkcionári a účastníci svadby, ktorí majú v priebehu svadby svoje práva a povinnosti.

Okrem toho zabezpečenie priebehu svadobného veselí si vyžadovalo ďalšiu skupinu svadobných funkcionárov. Tu sa rozvinuli najmä humoristické prvky vo vinšoch kuchárov, mladších družbov, nalievačov nápojov a pod. Tieto vinše sa približujú obsahom i formou k paródiám na vianočné a novoročné vinše a zdôrazňuje sa v nich výzva k odmene alebo i k daru mladomanželom.

O tom, že niektorí svadobní funkcion-

nári vykonávali túto funkciu profesionálne, svedčia nielen dochované údaje, ale i fakt, že starejší — pytač ovládal podľa dochovaných rukopisných záznamov zo začiatku storočia približne 600—800 veršov a iné záväzné a ustálené texty. Ovládal scenár svadby a navyše bol zväčša schopný improvizovať text podľa rodinnej situácie, zmien v priebehu svadby a pod.

Keby sme celý priebeh svadby vyjadrili prostredníctvom grafu, kde na jednej osi by boli uvedení účastníci svadby a na druhej jednotlivé situácie a úkony, kde sa prednášali svadobné reči a vinše, zistili by sme, že aktivita funkcionárov svadby je rozdielna, no fažisko zostáva najmä na starejšom ženícha (pytačovi), pričom pasívnejší je jeho profajšok — starejší nevesty (oddavač). Nasleduje prvý družba, svatka, kuchárky, prvá družička, až potom nevesta a ženích, úplne pasívni boli svadobní rodičia oboch budúcich manželov.

Celkove sme napočítali v priebehu svadby okolo 50—80 samostatných vstupov, pričom rozsah dialógov a samostatných výstupov niekedy prevyšoval rozsahom jednu divadelnú hru. Čo nie je prekvapujúce najmä vtedy, ak svadba trvala viac dní.⁸

Obradné svadobné reči a vinše sa dotýkali najmä týchto kľúčových miest predsvadobného obdobia a svadby:

- reči starejšieho a dialóg s nevestou a jej rodičmi pri pytačkách
- vinše družbov pri pozývaní na svadbu
- vinše pri odovzdávaní pierka (pred ohláškami)
- reč starejšieho pri odchode zo ženíchovho domu
- dialóg oboch starejších pri požiadaní o vstup do domu nevesty
- pýtanie nevesty na sobáš (obaja starejší a družba)
- odobierka nevesty od rodičov
- poďakovanie družbu za výchovu nevesty

- vinš starejšieho pri rozdávaní pierok svadobčanom a ručníkov
- žiadosť mladuchy o vyprevadenie do kostola
- príhovory starejších pri prichode zo sobáša do domu nevesty a do domu ženícha
- príhovor starejšieho — oddavača alebo pytača na začiatku svadobnej hostiny
- vinš družbu svadobným hosťom k jedlu
- dialóg družbu a nevesty pri snímaní party
- vinš družičky pri čepení
- vinš mládencov starejšiemu na povolenie tancovať
- vinše kuchárov a družbov pri jedle (pri kuracine, kaši, polievke, atď.)
- príhovory a vinše pri dramatických výstupoch (stínanie kohúta, predvádzanie falošnej nevesty, výstupy žien preoblečených za kováčskych pomocníkov, chlapov, vojakov a pod.)
- vinše družbu pri donesení radostníka
- ďakovný vinš družbu za dar od nevesty
- vinše ženícha pri obdarovaní novej rodiny
- vinše starejšieho rodičom nevesty po zložení rúcha
- vinše starejšieho a družbu na začiatok hostiny v druhý deň svadby
- vinše starejšieho, družbu, resp. ženícha na konci svadby.

Tieto situácie bolo možné rozšíriť alebo zúžiť. Záviselo to od regionálnych variantov priebehu svadby, od dĺžky jej trvania a času jej realizácie. Podľa záznamov z terénu a dotazníkovej akcie Matice slovenskej z roku 1942 a dotazníkovej akcie Katedry národopisu FFUK v r. 1939 sa základný pôdorys svadby uchovával na väčšine územia Slovenska ešte v medzivojnovom období a vinšovnícka tradícia bola živá.

Biblické motívy v svadobných rečiach sa najčastejšie vyskytovali pri pytač-

kách, dialógu starejších pri vstupe do domu nevesty, požiadani nevesty na sobáš, po príchode do domu nevesty z kostola a pri príhovore starejšieho na začiatku svadobnej hostiny, čiastočne i pri odobierke ženicha a nevesty od rodičov. V ostatných príhovoroch a vinšoch dominovali svetské obradné motívy; vo vinšoch kuchárok a žartovných dramatických výstupoch sa stretávame s humornými textami vinšov, ktoré podobne ako časť piesňového repertoáru majú prekáravý charakter.

Reči a vinše s náboženskou a biblickou tematikou sa líšia od svetských vinšov i svojou poetikou. Reči starejšieho reprezentujú pásmo rozprávača, kde sa strieda monologická a dialogická forma a dominuje priama a polopriama reč.

Typická je častá inverzia, používanie biblizmov, archaizmov a bohemizmov, čím sa zdôrazňuje enforický účinok obradnej reči. Charakteristické je použitie gramatického rýmu a aj ten je použitý nepravidelne. Verše majú nepravidelný rozsah 12—16 slabík. Uvedieme ako príklad výňatok reči starejšieho pri preberaní mladuchy od družbu pred odchodom do kostola a pre porovnanie formy svetský vinš, prednášaný pri snímaní party družbom, ktorý má evidentné spoločné znaky s piesňou *Ej parta, parta, zelený veniec* . . .

Mnohováženi páni priatelia spolu shromaždeni veľike dobrodini nachodime v pisme svätom v prvej knihe Mojžišovej druhej kapitole žeby ňebilo dobre človeku samotnému byti tuto reč, Pavel Apoštol potvrduje v Novom zákoňe k Římanom siedmej kapitole jeden každý ať má poradnu svou manželku. Tento príklad a rozkaz Pána Boha všemohuceho rozvažoval v srdci svem, tento křesťansky mladenec menom Jan . . .

(Dobrá Niva)

Slechetni pani svatki a poctive matroni,

dovolite mi našej mladej korunu s hlavi snat.

Ej, mlada nevesta, jakas vipravena jaka tvoja hlava s partu ozdobena, ale ju nebudeš už dluho nositi, neb v tu chvílečku musíš ju zložit. Pokial totu partu na hlave nosila, dovtedi sľebodne kam chcela chodila, ale už na parte šnurku rozviazujem a tvojej panenskej sľebodi zbavujem. Daj dolu, daj dolu tu partu perlovu, ktoru nesmieš už viac klazt na tvoju hlavu.

Už môžeš jak si chceš, tu na svete plakat, už sa ti sľeboda nebude viac vracat. Amen.

(Kravany)

Ako tretí typ charakterizujúci rozdiely vo forme svadobných reči uvádzam krátky humorný vstup kuchárky, ktorá predstiera zranenie a vojde do izby so zaviazanou rukou. Je to vlastne výzva k obdarovaniu kuchárok. Trochu odlišnú formu majú rýmované vinše družbov alebo rýmované hádanky prednášané pri svadobnej hostine.⁹ Uvediem typické príklady:

*Varila som kašičku
oparila som si ručičku.
Oferujce dačo na ňu,
spravila som veľkú ranu.*

(Kravany)

*Veľavážené svadobné zhromaždenia!
Do kuchyne ma teraz volali
a takto mi povedali:
zober sily, milý synku,
zanes na stól husacinku
a polož ju pred ženicha,
nech sa vône z nej nadýcha,
nesmie si však z nej zobrať,
bo dostane na chrbát.
Prvá je vždy nevestička,
potom pri nej družička
a tak to ide rad-radom,
všetci čo sú za stolom.*

(Pliešovce)

Štvrtým typom svadobných rečí a vinšov sú texty v dramatických výstupoch. Text prednáša žena preoblečená za kováča a je rozsiahly, preto z neho uvádzame len úvodnú a záverečnú časť. Text hovorí o ťažkostiach pri výbere dobrej manželky. Tento motív je v ľudovom veršovníctve veľmi rozšírený. Takéto typy rozsiahlych veršovaných skladieb svedčia o tom, že ich autormi boli talentovaní jednotlivci — písmáci, ktorí dobre poznali umelú literatúru.

*Veľavažena svadobna spoločnosť
keď som už majstrovskom stave
starosti mám viac na hlave
som pán sebe som pán domu
ako vtačík voľný k tomu.
Mám remeslo mám kus chleba,
len jedno mi k tomu treba
O hlavne sa postarať
do domu gazdinu vziať
vziať za ženu ale aku
mladu staru či bohátu
ľudia to je trapanie
toto hlupe ženenie . . .*

*. . . Ale chlapi ňetrapme sa
naraz všetci ožeňme sa
a zoberme každý taku
aka príde pod lopatu
kdo si veľa preberá
ten najhoršiu ženu ma.*

(Pliešovce)

Ako vidieť, pri troch typoch svetských svadobných vinšov sa stretávame s prvkami typickými pre poetiku folklóru. Stretávame sa tu s paralelizmami, s personifikáciou, združeným pravidelným rýmom, 8—12-slabičným veršom.

V zásade však svadobné vinše, v ktorých je želanie najčastejšie vyslovené nepriamo, nemajú spoločné črty s vinšovničkou tradíciou rozvinutou v kalendárnom obradovom folklóre. Chýbajú im najcharakteristickejšie znaky — hyperbola, enumeratívna gradácia a menej sú zastúpené niektoré typy paralelizmov.

Ak hovoríme o niektorých spoločných formálnych znakoch svadobných vinšov s ľudovou piesňou, je potrebné upozorniť na rozdielne významové roviny a funkciu oboch folklórnych druhov. V zásade významovú zložku naplňujú viac svadobné reči, pričom pieseň situáciu a náhodu najčastejšie komentuje a vyjadruje vnútorné pocity účastníkov obradu.

Komplementárnosť svadobných rečí, vinšov a piesní spočíva v tom, že obe zložky smerujú k naplneniu tej istej funkcie. Dôkazom toho, že pieseň komentuje vnútorný citový stav mladého páru, ale i iných funkcionárov a účastníkov svadby je skutočnosť, že za nevestu, ženícha a svadobných rodičov spievajú družbovia, družičky alebo iní účastníci obradu. Také sú napr. piesne pri snímaní party a čepení nevesty. Tento vzťah sa pochopiteľne relativizuje v prípade piesní a vinšov, ktoré sú s obradovou funkciou nezviazané. Ide zväčša o piesne-prekáračky, resp. žartovné vinše a verše. Tie majú spoločné znaky.

Uvedená komplementárnosť svadobných rečí a vinšov s obradovou svadobnou piesňou platí len v kľúčových obradových situáciách ako je vstup do domu nevesty, odobierka od rodičov, snímanie party, čepenie a pod.

Pieseň je pre svoju schopnosť v skratke vyjadriť pocity sveta človeka v svadobnom obrade nezastupiteľná, čo dokazujú tie časti svadby, kde nijaký príhovor, či vinš nemá svoje miesto, lebo by bol rušivým elementom (spievanie na zore, tanec s nevestou). Navyše poetická a znaková hodnota textov piesní je neporovnateľne vyššia než je tomu u svadobných rečí a vinšov, čo možno zdôvodniť pomalším vývinovým tempom obradových piesní a naopak, rôznymi vonkajšími vplyvmi, ktoré formovali pôvodný tvar a funkciu slova v svadobnom obrade.

Súčasný stav svadby na Slovensku nás upozorňuje na rýchlejšie zanikanie

svadobných rečí a vinšov v povojnovom období a na zmenu štatútu a úlohy svadobných funkcionárov. Úlohu vinšovníckej tradície napr. prevzali najmä svadobné oznámenia, kde nachádzame rôzne insitné veršičky alebo citáty z literatúry, v ktorých si budúci manželia sľubujú vernosť a potvrdzujú stálosť svojho citu. Úlohu družbu-zväča prevzali tlačené pozvania k svadobnému stolu, ktoré sa kombinujú s osobným pozvaním nevesty alebo ženícha.

Na vinšovnícku tradíciu však výrazne nadviazali svadobné telegramy, ktorých čítanie tvorí jednu zo zábavných zložiek svadby. Svadobné telegramy sú zaujímavou formou písaného folklóru a za-

slúžili by si zo strany folkloristov väčšiu pozornosť.¹¹

Od polovice sedemdesiatych rokov čoraz častejšie sa stretávame s inováciou tradičných prvkov v súčasnej svadbe. Sporadicky sa znovu stretávame s funkciami starejších a so svadobnými rečami, ktoré nesú stopy výrazných aktualizácií.¹² Časté príklady môžeme nájsť na východnom Slovensku, kde pretrvávajú tendencie usporiadať veľké svadobné hostiny. Návrat k tradičným formám alebo ich uchovávanie sa zdôvodňuje potrebou ozvláštnenia priebehu svadby a zvýšenia jej estetickej a etickej hodnoty.

POZNÁMKY

- 1 LEŠČÁK, M.: K poetike vinšov. *Národop. Inf.*, 1987, 2, s. 127—135.
- 2 MARČOK, V.: Problémy žánrovej klasifikácie folklórnej poézie. *Národop. Inf.*, 1987, 2, s. 91—101; LEŠČÁK, M. — SIROVÁTKA, O.: *Folklór a folkloristika*. Bratislava 1982.
- 3 Pozri materiál u CHORVÁT, K.: Slovenská svadba. In: *Slov. Pohľ.* 15, 1895—1896.
- 4 Napr. MICHALKO, P.: *Způsob Pitanj a Oddávanj mladych Nevěst aneb Powinnosti a Reči... Budín 1846*; V archíve SNS pri SAV a v odd. VI NÚ SAV sa nachádzajú rukopisné zbierky najmä z Hontu.
- 5 KOMOROVSKÝ, J.: *Tradičná svadba u Slovanov*. Bratislava 1976.
- 6 MELICHERČÍK, A.: Svadobný obrad ako znak. *Národop. Zbor. MS, VI.—VII.* 46, 1945, 1, s. 1—13; KOMOROVSKÝ, J.: c. d.
- 7 PROPP, V. Je.: *Morfológia rozprávky*. Bratislava 1972.
- 8 Pokusne sme štatisticky vyhodnotili materiály SNS pri SAV a NÚ SAV, ako i niektoré publikované texty a pokúsili sme sa stanoviť pomocný model aktivity funkcionárov svadby i rozsahu a počtu jednotlivých vstupov. Štatistické údaje neuvádzame pre ich neúplnosť a nedostatočnú presnosť.
- 9 Ako príklad takejto veršovanej svadobnej hádanky pozri LEŠČÁK, M.: *Slovenské ľudové hádanky*. Bratislava 1980, s. 121—123.
- 10 JAKUBÍKOVÁ, K.: Faktory formovania súčasného modelu svadby. *Národop. Inf.*, 1985, č. 1, s. 140—145.
- 11 OBERT, V.: K interpretácii textu, medzitekstových vzťahov a štýlu svadobných telegramov. *Slavica slovacá* 11, 1976, s. 369—377.
- 12 Ako príklad pozri príspevok M. Mušinku v tomto čísle Slovenského národopisu.

СВАДЕБНЫЕ РЕЧИ И ПРИГОВОРЫ

Резюме

Автор занимается в статье свадебными речами, которые в народной среде называются свадебными приговорами (пожеланиями). Это

специфические проявления народного стихотворчества. Он разделяет свадебные речи на две группы: а) свадебные речи, которые гото-

вят обрядовую ситуацию, и одновременно выполняют функцию катализатора обрядового действия; б) свадебные речи (приговоры), которые выполняют только развлекательную функцию. Первая группа отмечена следами церковного влияния. В ней часто применяются известные библейские притчи, и она является искусственным «наносом», хотя в свадебном обряде в Словакии занимает стабильное место.

Несмотря даже на сильное церковное влияние, в структуре свадебных речей сохранились отличительные элементы народного стихотворчества, которое характеризуется последовательным соблюдением рифмы и использованием художественных образов, известных из народных песен. Первая группа опирается на литературный источник, и именно печатные тексты свадебных речей и рукописные сборники, авторами которых были священники, учителя и местные грамотеи. Часто происходила ассимиляция литературной и устной коммуникационной формы, потому что свадебные чины приспособляли библейские тексты выразительным и смысловым средствам народного стихотворчества, которое отличается устойчивыми сравнениями и параллелизмами. Знаменательность устойчивых поэтических образов можно интерпретировать только в контексте с другими элементами свадебного обряда.

Автор рассматривает роль свадебных деятелей и их вклад в сохранение свадебной стихотворческой традиции. Ключевую роль в свадебном обряде исполняли двое профессиональных свадебных деятелей — тысяцкие. Более важное место принадлежало тысяцко-

му — представителю семьи жениха; его партнером был тысяцкий — представитель семьи невесты.

Оба являлись главными организаторами свадебного обряда, прежде всего его ключевых обрядовых действий. Важную роль играл также первый дружба. Шуточные стихи и приговоры исполняли чаще всего, кроме тысяцких, дружки и кухарки.

Объем стихов исполняемых тысяцкими был по их записям с начала нашего века очень большой и составлял приблизительно 500—800 стихов. В свадебных речах можно наблюдать устойчивые части, которые создавали предпосылку для устойчивых диалогов между свадебными деятелями, поэтому свадебный обряд можно анализировать как драматическую форму, которая распадается на отдельные независимые драматические выступления свадебных деятелей и участников свадебного увеселения (напр. прошение невесты, снятие свадебного венка, приведение фальшивых невест и др.). Автор анализирует поэтические принципы свадебных стихов и приговоров, по каким случаям отдельные стихи и приговоры декламировались, а также степени развития свадебных речей и приговоров. Он обращает внимание на факт, что в современной свадьбе роль свадебных речей перенимают объявления о свадьбе, телеграммы, причем на многих местах возобновляется функция тысяцкого, и таким образом оживляются архаические формы свадебных приговоров и стихов, которые в зависимости от местных и семейных условий подвергаются актуализации и инновации.

HOCHZEITSREDEN UND HOCHZEITSWÜNSCHE

Zusammenfassung

Der Autor befaßt sich in seinem Beitrag mit den Reden, die bei der Hochzeitszeremonie gehalten werden und im Volksmund auch Hochzeitswünsche heißen. Es sind dies spezifische Elaborate der volkstümlichen Verseschmiederei. Die Hochzeitsreden teilt er in zwei Gruppen ein: a) Hochzeitsreden, die die zeremonielle Situation vorbereiten und zugleich Katalysatoren des zeremoniellen Aktes sind; b)

Hochzeitsreden bzw. Hochzeitswünsche, die nur eine unterhaltende Funktion haben.

Die erste Gruppe dieser Reden ist markant durch kirchliche Einflüsse gekennzeichnet. Es werden in ihnen häufig Gleichnisse verwendet, die aus der Bibel bekannt sind, sie sind ein künstlicher Ansatz, wiewohl sie in der Hochzeitszeremonie in der Slowakei einen stabilen Platz haben.

Trotz des ausgeprägten kirchlichen Einflusses haben sich in der Struktur der Hochzeitsreden markante Elemente der volkstümlichen Verseschmiederei erhalten, die durch das konsequente Respektieren des Reims und durch die Verwendung künstlerischer, aus den Volksliedern bekannter Bilder, charakterisiert sind. Die erste Gruppe der Reden stützt sich auf literarische Vorlagen und zwar sowohl auf gedruckte Texte von Hochzeitsreden als auch auf handschriftliche Sammlungen, die von Pfarrern, Lehrern, aber auch von örtlichen Schriftkundigen verfaßt wurden. Häufig tritt eine Assimilierung der literarischen und mündlichen Kommunikationsform ein, weil die Hochzeitsfunktionäre die biblischen Texte den ausdrucks- und bedeutungsmäßigen Formen der volkstümlichen Verseschmiederei anpaßten, für die feststehende Vergleiche und Parallelen typisch sind. Die volle Bedeutung der stabilen poetischen Bilder kann man nur im Kontext mit den anderen Elementen der Hochzeitszeremonie interpretieren.

Der Autor untersucht weiterhin die Rolle der Hochzeitsfunktionäre und ihren Anteil an der Erhaltung der hochzeitlichen Verseschmiedetradition. Eine entscheidende Rolle in der Hochzeitszeremonie hatten zwei professionelle Hochzeitsfunktionäre — die Brautwerber. Wichtiger war der Brautwerber, der die Familie des Bräutigams vertrat, der Brautbitter. Sein Partner war der Brautwerber, der die Familie der Braut vertrat, der Brautübergeber. Beide waren die Hauptorganisatoren der Hochzeitszeremonie, besonders an den Schlüsselpunkten der Hochzeitsaktionen.

Eine wichtige Rolle spielte auch der erste Brautführer. Die Scherzverse und humorvollen Wünsche wurden neben den Brautwerbern auch vom Brautführer und von den Köchinnen vorgetragen.

Die Zahl der Verse, die nach Aufzeichnungen vom Beginn dieses Jahrhunderts von den Brautwerbern deklamiert wurden, war sehr groß; sie betrug etwa 500—800 Verse. In den Hochzeitsreden können wir stabile Passagen konstatieren, die die Voraussetzungen zu feststehenden Dialogen zwischen den Hochzeitsfunktionären bildeten. Man kann deshalb die Hochzeitszeremonie als dramatische Formation betrachten, die in einzelne unabhängige dramatische Auftritte der Hochzeitsfunktionäre und der Teilnehmer am Hochzeitsfest unterteilt sind (z.B. das Brautfordern, das Abnehmen des Brauttanzes, das Vorführen falscher Bräute u.a.). Der Autor untersucht die poetischen Prinzipien der Hochzeitsverse und -wünsche, die Anlässe, bei denen die einzelnen Verse und Wünsche vorgetragen wurden, sowie die Entwicklungsstufen der Hochzeitsreden und -wünsche. Er weist darauf hin, daß die Rolle der Hochzeitsreden in der heutigen Hochzeit von den Trauanzeigen und den Glückwunschtelegrammen übernommen wird. Dabei erweckt man an vielen Orten die ursprüngliche Funktion des Brautwerbers von neuem zum Leben und dadurch erfolgt auch eine Wiederbelebung der archaischen Formen der Hochzeitswünsche und -verse, die jedoch entsprechend den lokalen und familiären Verhältnissen aktualisiert und innoviert werden.

Slovenský národopis

Časopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 37, 1989, číslo 1—2

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. ZORA VANOVIČOVÁ

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., PhDr. Viera Gašpari-
ková, CSc., doc. PhDr. Emília Horváthová,
CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc.,
PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan Leš-
čák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek, CSc.,
PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc. PhDr. Šte-
fan Mruškovič, CSc., PhDr. Viera Nosá-
lová, CSc., prof. Antonín Robek, DrSc.,
PhDr. Peter Slavkovský, CSc., PhDr. Viera
Urbancová, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Leninovo
nám. 12

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národné-
ho povstania, št. p., Martin

Registr. zn. F 7091

Jednotlivé číslo Kčs 40,—; celoročné pred-
platné Kčs 80,—

Rozširuje, objednávky a predplatné prijí-
ma PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1989

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой
Академии Наук

Год издания 37, 1989 № 1—2

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Боžена Филова и Д-р Зора
Вановичова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Лени-
ново нам. 12

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 37, 1989, Nr. 1—2. Erscheint vier-
mal im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Zora Vanovičová

Redaktion: 813 64 Bratislava, Leninovo
nám. 12

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 37, 1989, No. 1—2

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Zora Vanovičová

Editor: 813 64 Bratislava, Leninovo nám. 12

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Année 37, 1989, No. 1—2

Parait quatre fois par an. Editions de
VEDA, maison d'édition de l'Académie
slovaque des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Zora Vanovičová

Rédaction: 813 64 Bratislava, Leninovo
nám. 12

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA
Amsterdam HOLLAND

Index 49 616
Cena Kčs 40,-